

gezegd wor-
kerk, zoo lang
een bepaalde
zendende kerk
eendien gebo-
zending en de
uitzond?
natigend, deze
de toelichting,
gemeen u w ge-
is te veel aan
en de missio-
nenschap geven
dan dat zij niet
het volle licht

n Holland hel-
en ik twijfel
zien er verlan-
en zoovele an-
ingen, nog eens
worden in de

tsuimte,
Br. in Chr.
Bakker.

steekt zeker
arop soms in
Moederland

gaan gespro-
door de kerk
dan mag zulk
een sensatie-
ch de vorm
niet der zaak,

troosten zich
voor Indie,
dan dat het
zijn, wegens
dick aldus te

in betref door
l, willen wij
een antwoord
tusschen deze
raagstuk ons

g betref, of
stadienst ver-
st doet bij een
is, zoo luidt
dering vormt
van iemand,
kerk bij wijze
gelijk stellen
jaren achter-
zendende
in dit geval
De consulat
de kerk, waar-
e ontleent hij
Dienaar des
krachten het
een andere
oudt hij niet
lidmaat der
D. Bakker
el anders. Hij
n wier eigen-
en aan welke
ontleent, hem
kte en over-
ia. Dan vond
tusschen de
maatschap der
onze overtui-

gaat, of onze
dat de missi-
d is van de
die door zijn
t in, wat dit
eft. Zoolang
erd is en de
k zijn opge-
aard geen lid
erk geinstitu-
nem beroepen
aan houdt de
van zelf op-
dan is zijn
a en behoort
gaan verkon-
volgt hieruit,
a kunnen zijn
nem niet uit-
staat.

raadslach-
Java waarop
de kerken in
ng toegewe-
Een andere
telde terrein
en genomen,
Bakker wel-
van Batavia
in heeft in-
laarop arbe-
curatecie be-
arkt, dat ons
ilk een kerk,
iets weet, en
innoet en
soms's voor-
een streven

gaat, het is
verband ook
leiden der
eene andere
om daar het
maar een
gelijk de
erkent het
Men is lid
m wie niet
m naar een
t daardoor
losgemaakt,
wee kerken
eel van deze
idende kerk
erk heeft los-
door op in
m a fortiori
t langer een

instructie geven. Uit het een volgt het ander
vanzelf. Vandaar dat het geval, dat Dr.
Bakker stelt, een casus non dabilis is.
Ten slotte zij ons de opmerking veroor-
loofd, dat de bezwaren, door ons vroeger
tegen het standpunt van de Indische broe-
ders ontwikkeld, door Dr. Bakker met deze
vragen niet uit den weg zijn geruimd. Een
kerk, die een dienaar uitzendt in den arbeid
der zending, moet over hem het volle zeg-
enschap hebben. Zoodra hij ophoudt haar
lid te zijn en lid eener andere kerk wordt,
staat hij niet langer onder haar toezicht
en kan zij geen tucht meer over hem
uitoefenen.

Wil men al onze uitgezonden Diena-
ren als leden laten inschrijven bij de kerk
van Batavia, dan zit er dus niet anders
op, dan dat de kerk van Batavia de zen-
dende kerk voor heel Indie worde en al
onze missionaire dienaren van haar een
roeping en instructie ontvangen. De kerken
in Nederland zullen zich dan mogen bepa-
len tot de rol van geldschieters, die voor
de noodige salarissen zorgen. Een verhou-
ding, die noch voor den kerkeraad van Ba-
tavia, noch voor het werk der zending, noch
voor de aldus uitgezonden dienaren profijt-
lijk zou blijken.

Wij meenen, dat het onderwerp hiermede
afgehandeld is. De eerstkomende Generale
Synode zal hebben te beslissen. En aan haar
oordeel kan de zaak veilig worden overge-
laten.

Kwijting van schuldigen plicht.

Onze opmerking over de juiste bestem-
ming van de gave bij het Avondmaal, gaf
tot de volgende critiek aanleiding:

Mijnheer de Redacteur!

Vergun mij, naar aanleiding van „de offer-
gave bij het avondmaal,” voorkomende in
No. 1283, een enkel woord te zeggen.

Het was geheel naar mijn hart, dat aan het
slot dier beschouwing geen bindende conclusie
aan de hand werd gedaan, maar ook deze zaak
geheel aan de prudentie van den kerkeraad
verbleef.

Toch was er iets in die beschouwing, waar-
mee ik mij, voortsnoeg, niet geheel kan vereeni-
gen. Het was deze gedachte: De gave heeft dan
eigenlijk karakter, wanneer zij bestemd wordt
voor de armen.

Nu is opgemerkt, dat kerkenordening en
usantie ons in deze materie geen wenken ge-
ven. De zaak moet dus geheel getoetst aan de
beginselen. En uit dit oogpunt beschouwd, komt
mij het advies minder juist voor. Volgens de
beginselen toch wordt er bij het Avondmaal
volstrekt geen bijzondere gave geëischt. De
tafel des Heeren immers is niet iets buiten-
gewoons. De avondmaalstafel is een deel van
de volle bediening der genade Gods. Zij maakt
mede een deel uit van de gewone heilijng van
den dag des Heeren. We komen tot de gemeente
Gods om Gods Woord te hooren prediken, de
sacramenten te gebruiken en den armen Chris-
telijke handreiking te doen; terwijl we boven-
dien gehouden zijn om den kerkedienst, het
predikambt en de scholen te onderhouden.
In Zondag 38 worden de deelen van de heilij-
ng van „Heeren dag genoemd. Deze deelen
staan als zoodanig geheel geïntegreerd. En nu
komt het mij niet geheel in de orde voor, om
alleen bij het Avondmaal nog een bijzondere
gave weg te leggen.

Loopt deze gedachtegang juist, dan is ook
de vraag beantwoord over de bestemming der
gave. Hier moet gehandeld worden naar huis-
houdelijke bepaling. Wil men een bijzondere
gelegenheid van offeren opstellen, men late
zich leiden door de suprema lex: Het profijt
der kerk. En wanneer de armen goed worden
verzorgd, maar de kerkedienst heeft te tobben,
dan dunkt het ons volstrekt geen bezwaar te
zijn en ook niet tegen den geest van het avon-
maalformulier, om den bewelddigden avon-
maalganger gelegenheid te geven tot offeren voor
den eeredienst.

Bovendien, een gave voor de kerk is even
goed een offer van dankbaarheid als een gave
voor de armen; terwijl ook omgekeerd de ver-
zorging der armen niet minder kwijting is van
schuldigen plicht, dan de onderhouding van den
dienst der eere.

Het komt mij voor, dat hier geen algemeene
regel kan gelden en dat ieder geval op zich zelf
moet worden beoordeeld. In middelmatige din-
gen hebben onze vaderen aldus geadviseerd.

Met dank voor de plaatsing.

Uw Br. in Chr.
S. DATEMA, T. d. m.
Rotterdam (Oud Delfhaven),
25 Sept. '01.

Het is goed, dat ook over deze zaak van
verschillende zijden licht verspreid wordt.
De opmerking van Dr. Datema, dat het
profijt der kerk de hoogste wet is, be-
aamen we.

Ook ons stukke bedoelde allernijst met
een reglementaire prediesheid voor te schrij-
ven, hoe het in ieder geval gaan moest.

Er kunnen gevallen voorkomen, zooals
Dr. Datema er één aangeeft, dat de af-
wijking van den regel geoorloofd is.

Dat wij hier niet uitdrukkelijk op wezen,
was, omdat ons de kerken niet bekend zijn,
waar de diaconie het overtollige geld bij
de Rijkskasbank op rente zet en de Kerk
wegteert van armoede.

Maar indien er zulke kerken bestaan, dan
zou het zeker dwaas zijn, voor zulk een
rijke diaconie nog een extra gave te vragen.

Slechts één opmerking zij ons geoorloofd.
Ds. Datema acht, dat er geen onderscheid
is tusschen de gave voor de Kerk en de
gave voor de armen. Beiden zijn „kwijting
van schuldigen plicht!”

Hier tegen moeten wij met ernst opkomen.
Wanneer men zegt, dat een goed huis-
vader verplicht is op tijd zijn rekeningen
te betalen, dan bedoelt men heel wat anders
dan wanneer men zegt, dat Gods kind ver-
plicht is den armen wel te doen.

Wat men voor de armen afzondert, is een
lieftgave. Een bepaald gebod, hoeveel
men geven moet, is er niet. Uit vrijwilligen
drang moet de hand in den buidel gestoken,
1) Een geval, dat niet gesteld kan worden.

en de rechterhand mag daarbij niet eens
weten, wat de linkerhand doet.

Maar zoo is het bij de gave voor de Kerk
niet. Als lid der Kerk heeft men mede
beroepen, mede het kerkgebouw gesticht,
mede de geldleeningen aangegaan. Wanneer
men dus zijn aandeel in de kosten van het
kerkelijk leven betaalt, dan is dat geen
lieftgave, geen offer van dankbaarheid,
maar eenvoudig kwijting van een door ons
zelf aangegane verplichting. En wel degelijk
heeft elk lid zich hierbij af te vragen, of
door hem in verhouding niet zijn vermogen
en de uitgaven der Kerk, wel het schuldige
deel gegeven wordt.

Terwijl de diaconie dan ook nooit meer
kan uitgeven dan er in haar kas vloeit en
naar de inkomende gaven de uitkeering aan
de armen te regelen heeft, moet de Kerk-
raad juist omgekeerd jaarlijks voor de
kerkelijke uitgaven een vast budget opma-
ken, staat het tractement der kerkedienaren,
de aflossing en uitbetaling van rente en
hypotheek van te voren vast en weet ieder
lid der gemeente dus, hoeveel er zijn moet.

Natuurlijk weet Ds. Datema dit alles
evengoed als wij, maar dan had hij ook
in zijn schrijven dit principieel verschil
tusschen beide soorten van verplichtingen
niet uit het oog moeten verliezen.

„Gereformeerde beginselen.”

V.

Het feit, dat in onze Confessie niet alle
beginselen voor de wetenschap staan uit-
gedrukt, kan kwalijk worden weersproken.
En ons vorig artikel toonde, waarom juist
in dit feit het groote gevaar schuilt voor
een Hoogeschool, die haar hooggeleerden aan
de Confessie alleen zou willen binden. Juist
daardoor zou de deur worden opengezet voor
allerlei afwijkende meeningen, die men met
een beroep op de Confessie niet zou kunnen
weren.

Intusschen willen wij met dit pleidooi ten
gunste van Art. 2 der statuten niet vol-
staan. De zaak dient, naar het ons voor-
komt, principieeler te worden opgevat.

Dr. Bouwman zou toch — en niet ten
onrechte — kunnen antwoorden: Toege-
stemd, dat de Confessie onzer Kerken on-
voldoende is; maar wat zou de Kerk be-
letten den arbeid, die nu drie eeuwen lang
liggen bleef, weer op te vatten en de Con-
fessie uit te breiden? Met het oog op allerlei
ketterijen, die sinds de Synode van Dordt
het hoofd opstaken, moet het vroeg of laat
daartoe toch komen. Indien de Kerk dan
in hare belijdenis al de Gereformeerde be-
ginselen, waarvan de wetenschap heeft uit
te gaan, nader uitwerkte en formuleerde,
dan was het bezwaar, thans tegen de Con-
fessie ingebracht, van zelf vervallen. Dat
bezwaar is dus niet absoluut, maar relatief.
Het geldt alleen de Confessie, zooals ze daar
ligt; niet de Confessie, zooals ze behoort
te zijn.

Juist daarom wenschen wij het vraagstuk
principieel te stellen: kan een Confessie alle
beginselen, die voor de wetenschap in Gere-
formeerden zin noodig zijn, geven, ja of
niet?

Op die vraag antwoorden wij met Dr.
Bavinck in 1896: *neen*. De aard
eener Confessie gedooft dit niet. Of wil
men nog sterker: de geïnstitueerde kerk
heeft noch de bevoegdheid noch de daar-
voor noodige talenten van God ontvangen,
om voor heel de wetenschap de juiste be-
ginselen vast te stellen. Zij kan en mag
des evenmin door de Confessie als op andere
wijze hier als wetgeefster optreden. Doet
zij het toch, dan wist zij de grenzen uit,
door God aan haar levensleer gesteld; dan
maakt ze inbreuk op de soevereiniteit, die
aan de wetenschap in eigen kring toekomt:
en dan loopt ze gevaar, gelijk de historie
geleerd heeft, juist door haar aangematigd
gezag een reactie in het leven te roepen,
die voor de Kerk zelf het nadeeligst blij-
ken zou.

Eerst zoo komt het geschil zuiver te
staan. En al heeft Dr. Bouwman dit prin-
cipieele vraagstuk in zijn referaat met geen
woord aangeroerd, dit ontslaat ons niet van
den plicht om, nu dit vraagstuk eenmaal
aanhangig is gemaakt, tot in den wortel der
zaak door te dringen en daar de oplossing
naar Gods ordinantie te vinden.

De aard eener Confessie gedooft het niet,
zoo luidt onze eerste stelling; en wij zijn
geen oogenvlik in twijfel, of wie zich ernstig
afvraagt, wat een kerkelijke confessie be-
doelt, zal de juistheid dezer stelling moeten
beamen.

Een Confessie is, gelijk het woord zelf
duidt, *belijdenis des geloofs*. Niet
van al wat men geloof, ook niet van al
wat God in zijn Woord ons geopenbaard
heeft, maar van dat geloof, dat noodig is
tot onze zaligheid. Wat de Apostel zegt:
Met het hart geloof men tot rechtvaardig-
heid, met den mond belijdt men tot zalig-
heid, is de grondregel, die voor elke Con-
fessie gelden moet. Vandaar dat de eerste
Confessie, die in Christus Kerk is afgelegd,
terstond het middelpunt van het geloofs-
leven raakt: Gij zijt de Christus, de Zoon
des levenden Gods. Op die belijdenis heeft
Christus beloofd zijn Kerk te zullen op-
bouwen; en zoolang ze aan die belijdenis
vasthoudt, zullen de poorten der hel haar
niet overweldigen.

De Kerk moet daarom den moed hebben,
waar zij haar geloof belijdt, een iegelijk,
die welbewust tegen die belijdenis ingaat,
buiten het Koninkrijk der hemelen te sluiten.
Aan dat geloof hangt naar haar inzicht de
zaligheid der ziel, en wie daarom met dat
geloof breekt en het verwerpt, kan door
haar niet langer als geloovige worden erkend.
Het anathema, waarmede de Athanasia-
sche geloofsbelijdenis eindigt, moge in zijn
vorm wellicht te scherp zijn uitgedrukt, in
het wezen der zaak moet elke Kerk, die
zich bewust is in hare confessie de waar-

heid Gods te belijden, het durven naspreken.
Het oordeel over de personen, die buiten
de Kerk staan, verblijft aan God. Hij alleen
weet, hoever Zijn genade aan dwalenden
vergeven kan. Maar de Kerk heeft vast te
houden aan de gedachte, dat zij op grond
van Gods Woord in haar Confessie dat
geloof heeft beleiden, dat tot de zaligheid
der zielen noodig is.

Vandaar dat éénheid in de Confessie on-
afwijsbare cisch is voor alle kerkelijke ge-
meenschap. Wie als lid der Kerk tot hare
gemeenschap wil toetreden, moet beginnen
met haar belijdenis te beamen. Bij wien
die instemming ontbreekt, dien kan de Kerk
niet als lid aannemen of behouden. En dit-
zelfde geldt evenzeer voor de gemeenschap
der Kerken onderling. Het kerkverband
rust ten principale niet op éénheid van orga-
nisatie of éénheid van Kerkenorde, maar
op éénheid in de belijdenis. Waar die
éénheid ontbreekt, is geen gemeenschap
mogelijk. Eenheid in de belijdenis is de
conditio sine qua non voor heel het kerk-
lijk leven.

Juist omdat de Confessie dit hoog karak-
ter draagt, heeft de Kerk wel zorg te dra-
gen, dat zij in haar belijdenis niet anders
indraagt dan wat noodig is voor de zalig-
heid der ziel en voor de gemeenschap van
het kerkelijk leven. Een Confessie mag
niet verlaagd worden tot een dogmatisch
leersysteem of een handboek van allerlei
Gereformeerde beginselen. Voetius in zijn
disputatie over „de fundamentele geloofs-
artikelen” heeft dit glashelder uiteengezet.
„Niet alles, zoo zegt hij, wat in de Schrift
voorkomt, is even noodig voor het zalig-
makende geloof en de kerkelijke gemeen-
schap.” En terecht kan hij zich daarbij
beroepen op het onderscheid, dat evengoed
door Roomschen en Lutherschen als door
Gereformeerden is gemaakt tusschen *geloof*
en *theologie*, tusschen hetgeen in de school
geleerd wordt en hetgeen voor de Kerk
noodig is, tusschen het *principieele dogma*,
dat geloof en leven moet beheerschen, en
hetgeen daaruit als gevolgtrekking kan
worden afgeleid. Alleen het eerste hoort
in de Confessie thuis, het laatste niet.

Dat is dan ook de gulden regel, die door
onze Gereformeerde Kerken steeds bij het
vaststellen harer geloofsbelijdenis is gevolgd.
Al onze Confessies zijn korte, zakelijke,
glasheldere uiteenzettingen van wat een
Christenmensheid noodig is te gelooven en te
doen. Van alle ingewikkelde quaesties, die
op het gebied van wetenschap, politiek, kunst
en het sociale leven voorkomen, hebben zij
zich stelselmatig onthouden. En dit is zoo
sterk, dat, toen op de Synode van Dordt
de Canones zouden worden opgesteld, als
eerste regel is aangenomen, dat men alle
schoolse quaesties vermijden zou en uit-
sluitend zou vragen, wat voor de kerken
noodig was. „Geen wetenschappelijke uiteen-
zetting, maar belijdenis des geloofs” was
het parool.

Men gevoelt, hoe hemelsbreed dit stand-
punt verschil van de opvatting, die in de
Confessie alle Gereformeerde be-
ginselen voor elk terrein des levens wil ge-
formuleerd zien, opdat deze Confessie als een
soort criterium zou kunnen dienst doen om
op elk gebied uit te maken wat gerefor-
meerd is en wat niet. Want dit spreekt
toch wel vanzelf, met de beginselen
voor de wetenschap alleen is men er
dan niet. De wetenschap, hoe belang-
rijk ook, is slechts een stuk van
het rijke menschenleven. Even goed als
er in de school een strijd is tusschen de
beginselen, zoo is er ook een strijd, die even-
zeer de beginselen raakt, op het gebied van
het politieke leven, van de sociale quaestie,
van de kunst, van de opvoeding enz. Zal
de Confessie dus als criterium dienst doen,
dan moet zij ook voor al deze terreinen
de beginselen aangeven. Zoo zou, om slechts
één voorbeeld te noemen, het program van
beginselen der antirevolutionaire partij (im-
mers deze beginselen zijn toch in den grond
niet anders dan Gereformeerde beginselen?)
geheel in de Confessie moeten worden op-
genomen, en wellicht nog belangrijk moeten
worden uitgebreid.

Op die wijze zou men een Confessie krij-
gen, niet van 37 korte artikelen, maar een
levig boekdeel, waaraan geen doorworstel-
ten was.

En zulk een Confessie zou dan als grond-
slag voor alle kerkelijke gemeenschap moe-
ten dienen. Alle kerken, ook de kleinste en
afgelegenste, zouden met deze Confessie
haar volle instemming moeten betuigen.

Ja nog sterker, geen enkel geloovige zou
als lid tot de volle gemeenschap der kerk
kunnen worden toegelaten, of hij zou eerst
deze belijdenis grondig moeten hebben be-
studeerd en op alle punten het geheel met
deze belijdenis moeten eens zijn, op poene
van niet te worden toegelaten, of nog erger,
na toegelaten te zijn, straks te worden ge-
censureerd.

Gevoelt men nu zelf niet, wanneer men
zich een oogenvlik deze gevolgen indenkt,
tot wat dwaasheden dit stelsel leiden zou?

Zeker, indien de Kerk trevreden mocht
zijn met een implicite fides, dat is met zulk
een geloof, dat onvoorwaardelijk als waar
aanneemt al wat de kerk belijdt, zonder
zelfs te weten wat de inhoud der belijdenis
is, dan zou dit geen bezwaar opleveren.
Maar hoe wil men aan deze moeilijkheid
ontkomen, nu onze Gereformeerde kerk van
zulk een blind geloof niets weten wil en
als eerste stuk van het waarachtige geloof
juist het *kennen* voorop stelt?

Ons is dan ook niet één kerk bekend,
die er zelfs maar over gedacht heeft, om
zulk een uitgewerkte en alle beginselen om-
vattende Confessie voor de geloovigen vast
te stellen. Zelfs de Roomsche kerk heeft dit
niet gedaan, hoewel haar opvatting van het
gezag der kerk en van de fides implicite
nog het meest daartoe leiden kon.

Daarom, er is geen ontkenen aan deze
conclusie: of de opvatting, die heel de Chris-
telijke kerk dusver van het karakter eener

kerkelijke Confessie had, is geheel onjuist
en eischt grondige herziening, of wat Dr.
Bouwman van de Confessie maken wil, is
lijnsrecht met het karakter en den aard eener
kerkelijke Confessie in strijd.

Officiële Berichten

De classis Edam heeft in hare vergadering
van 3 Oct. j.l. peremptoir onderzocht den heer
A. Schweizer, candidaat aan de Vrije Univer-
siteit en beroepen predikant in de Gerefor-
meerde kerk te Buksloot (gecombineerd met
Zunderdorp) en Z.Ew. met algemeene stemmen
tot de bediening des Woords en der sacramen-
ten toegelaten.

Op last der classis.
G. VAN WYNGAARDEN, Scribe.

Dezer dagen werd te Amersfoort de 13e cen-
trale Diaconale conferentie gehouden in het
nieuwe Kerkgebouw aan de Langebrach.

De vergadering werd te even halt eld door
den voorzitter, den heer B. J. Lindeboom, na
het zingen van Psalm 68: 16 en 17 met gebed
geopend, waarna hij las Psalm 103. Op het
agendum kwamen een 16 tal punten ter be-
handeling voor. Ds. A. M. Donner en Ds. H.
Teerink, beide te Amersfoort, woonden de ver-
gadering bij en dienden haar met advies.

Ter voorzetting in de vacature, ontstaan door
de periodieke aftrading der broeders B. J. Lin-
deboom en C. F. van Meyenfeldt te Amster-
dam, alsmede van de br. W. Haaksma te Am-
sterdam en J. Beckman, Zuidlaren, vanwege
hun benoeming tot onderling, werden gekozen
de br. H. Wind, Groningen, B. Broekhuizen,
Meppel, G. Terhaak, Alkmaar en C. F. van
Meyenfeldt, Amsterdam, die zich deze benoe-
ming lieten welgevallen. Br. B. J. Lindeboom
werd herkozen, doch aanvaardde deze benoe-
ming niet meer, omdat hij 't wenschelijker vond,
dat uitsluitend diakenen in het comité zitting
nemen en hij in 't ambt van onderling is gesteld.
De commissie gedeputeerd door de vorige
conferentie in zake onderhoud met Z. Ex. den
minister van Binn. Zaken, aangaande het invul-
len der van regeringswege toegezonden tabellen,
adviseert bij monde van Ds. Donner onder
meer tot invulling der lijsten A B en C.

Met het oog op de groote verandering, die
ons Ministerie heeft ondergaan, ziet hij in de
toekomst het gevaar geweken, dat onze dia-
conen dreigde, nl. onder het beheer te moeten
staan van den Staat. Hij spreekt daarom het
vertrouwen uit in onze tegenwoordigen Minister
van Binn. zaken. (Applaus).

Onder de belangrijkste punten van behan-
deling noemen wij nog een uitvoerig rapport van
de diaconen A en B te Amersfoort en haar
blindenverpleging, hetwelk met bijzondere aan-
dacht gevolgd werd.

Het blijkt wel dat oprichting van een Christ.
instituut noodzakelijk is, doch uit de statistieke
gegevens moet opgemaakt worden dat de tijd
daarvoor nog niet gekomen is. De stichting
Eifatha had de conferentie verzocht de ver-
pleging over te nemen. Dit gaat echter niet.
Het is niet de roeping van diaconen blinden
te verplegen, wel te zorgen dat ze verpleegd
kunnen worden.

Diakenen onderling zouden een vereniging
kunnen oprichten, doch dan gaat deze niet van
de Kerk uit.

Bij dit rapport diende de Hoogleraar Prof.
Wielenga en Prof. Rutgers dezen rapporteurs
van advies.

De vergadering benoemde voorts eene com-
missie om te onderzoeken, in hoeverre de moge-
lijkheid bestaat een eigen orgaan op te richten
of in connectie te komen met een of ander
blad dat daarvoor rubrieken opent. Een belang-
rijke discussie volgde over de vraag of de gelden
bij Doop en Avondmaal ontvangen als offer
der dankbaarheid ten behoeve der armen of
ten voordele der Kerk komen. Uit de historie
is dit niet met algemeene juistheid aan te
wijzen. Enkel meenen dat ook de Kerk hier-
van iets toekomt. Het juiste zou zijn, wanneer
iemand zijn gift voor de Kerk bestemde, dit
duidelijk aan te geven. De algemeene gedachte
heerscht dat het geld voor de armen bestemd is.

Mocht er eenig verschil in een Kerkeraad
over ontstaan, dan is de algemeene weg dat
dit op de Classis gebracht wordt en verder
door de prov. en generale Synode zoo noodig
behandeld wordt.

Niet minder belangrijk waren de punten XII
en XIII, nl. welke de verhouding is van den
bijzondere tot den algemeenen Kerkeraad,
hoedanig de plaats is die de diaken in den
algemeenen Kerkeraad inneemt, en in hoeverre
diakenen onzer Kerken, waar zij mede tot den
Kerkeraad genomen zijn, (zie D. O. K. Art. 38)
gerechtigd en verplicht zijn deel te nemen aan
het Bestuur hunner Kerk.

Hieruit ontspan zich een levendig debat. Ds.
Donner zegt, dat er geen juiste aanwijzing be-
staat. Ook het tractaat der reformatie van Dr.
Kuyper geeft hierin niet het gewenschte licht.
Z. i. beaalt de confessie niet als kerkordening.
Kerkorde is onderworpen aan belijdenis. De
Teering merkt op, dat de Kerkordening naar
de Heilige Schrift is. Z. i. moet de confessie
algemeen opgevat worden. Kerkordeningen
schift het meer.

Ds. Donner: Diakenen behooren bij den
Kerkeraad volgens de confessie.

De Dordsche Kerken-ordening laat het in 't
midden.

De praezes spreekt de wenschelijkheid uit, dat
de juiste lijnen hiervan eens aangegeven worden.

Vele broeders kwamen met voorbeelden uit
de praktijk. Tot een goede oplossing kan men niet
komen.

Bij de andere punten, waarvan nog veel te
zeggen valt, kunnen we niet meer stilstaan om
niet te uitvoerig te worden.
Aan het einde der vergadering nam de voor-
zitter het woord en sprak enige hartelijke
woorden tot afscheid. Hij heeft altijd met
genoegen deze vergadering geleid, en niets anders
is oorzak van zijn heengaan dan dat het hem
wenschelijk voorkomt, dat een diaken en niet
een onderling een diaconale conferentie presi-
deert. Het was hem een voorrecht met deze
broeders samen te werken en hij bidt hun verder
's Heeren onmisbaren zegen ook op hun arbeid
toe. Br. W. Haaksma spreekt als tolk der ver-
gadering enige gevoelvollen woorden tot Br. B. J.
Lindeboom, die 13 jaar van de oprichting af
met zooveel liede en toewijding de diaconale
conferentie heeft geleid. Br. Lindeboom heeft
de conferentie klein gekend, met hem is zij
groter geworden, ja misschien is hij wel de
oorzak van haar bloei. (Applaus).

De Heere stelle hem verder tot zegen in zijne
gemeente.

Na dankzegging door Ds. Donner zingt de
vergadering: Zijn Naam moet eenwig eer
ontvangen.

Buitenland.

Zweden. De toe Algem. Luth. Con-
ferentie te Lund. (Vervolg).

De toe Algemeene Lutherische Conferentie
te Lund gehouden, is, tot onlesedwezen moeten
wij het feit constateeren, eigenlijk geen Lutherische
conferentie geweest, maar is een vergadering
geworden waar men vóór en tegen het Evangelie
van Jezus Christus pleitte. Zoo hield Pastor
Klavensz een referaat om te betogen, dat
hetgeen de Lutherische kerk verkondigde, het
geslacht van deze eeuw niet aantrekt; men moet
het een niet leerstellig Christendom aanbieden.
De referent betoogde, dat men de menigte
eerbare kinderen der wereld, die geen hooger
zedelijk ideaal kennen, dan dat zij enigermate
hun plicht doen, niet moest spreken van de
ellende door de zonde. Men moest hun, wanneer
zij voor het uitwendige in nood kwamen, het
evangelie van het goddelijk vaderhart verkon-
digen, dat alles tot bestwil leiden wil. De refer-
ent had eene schets gegeven van hetgeen hij
voor het Evangelie hield, en daaruit de feiten
van den dood en de opstanding van Christus
weggelaten, door Christus voor te stellen als
een getuige van de liefde en het kindschap Gods.

Men ziet hieruit, dat Pastor Klavensz een
Ritschlianismus is. Dit bleek o.a., toen hij de leer
van de Heilige Drieëenheid, van de twee na-
men van Christus, van de voldoening door het
bloed der Kruis, van de ingaving der Heilige
Schrift als monsterachtige gelachten kenschetste,
die het moderne bewustzijn des menschen niet
meer in zich kan opnemen. Het mytische
proces van roeping, wedergeboorte, bekeering,
heiligmaking kan in het moderne bewustzijn
niet plaats hebben.

Overpastor Luther, uit Reval, wees er dan ook
terecht op, dat als men op de voorslagen van
den referent inging, de conferentie die op den
bodem der Lutherische confessie staat, zich zelve
zou opheffen, omdat zij gegrond zijn op stel-
lingen, die geheel in strijd zijn met het wezen
van het Christendom.

Tegenover de bewering, dat de orthodoxe
leerstellingen niet meer door de kinderen van
dit geslacht kunnen worden overgenomen, stelde
overpastor Luther het feit, dat niet de orthodoxe,
maar de moderne prediking de menschen uit
de kerk drijft. In de *Christliche Welt* schreef
een aanhanger van de moderne richting, dat als
hij een godsdiensttoefening wilde bezoeken, hij
naar eene kerk ging, waar orthodox gepraekt
werd. Van deze prediking, ofschoon zij hem tot
weerspraak prikkelde, leert men altijd iets, zeide
hij. Het blijkt dan ook, dat waar in den geest
van Ritschl gepredikt wordt, het volk weg
loopt.

Pastor Conriscus van Gothenburg (Zweden),
meende aan de Deutsche leden der conferentie
in de Deutsche taal te moeten te kennen ge-
ven, dat de referent de meening van de geheele
Lutherische kerk in Scandinavië uitgesproken
heeft. Ook wees hij er op, dat reeds twee bis-
choppen van Zweden tegen het referaat van
pastor Klavensz opgekomen waren, terwijl hij
als zijn gevoelen uitdruk, dat, wanneer hij
het eens was met de stellingen van het geleverd
referaat, hij niet langer lid